

B & W - RAPPORT

Menaam : 8 januari 2014
Organisatieonderdeel : Afdeling Romte
Behandelend ambtenaar: E. van der Woude
Onderwerp : Kadernota duurzaamheid.

Voorstel

1. Kennis nemen van het projectoverzicht
2. Instemmen met de gestelde kaders
3. De raad uitnodigen in alle openheid de kaders nader aan te geven.

Inleiding

In 2008 heeft de gemeente Menameradiel zich aangemeld voor de regeling Subsidie Lokale Klimaatinitiatieven (SLOK) van het Rijk. Met deze regeling wilde het toenmalige college projecten opzetten die invulling gaven aan het duurzaamheidsvraagstuk. Deze projecten zouden kunnen dienen als basis voor toekomstig beleid op het gebied van duurzaamheid. In totaal zijn voor elf projecten aanvragen ingediend en deze zijn door het Rijk goedgekeurd. Het huidige college heeft in zijn collegeakkoord opgenomen dat er geen milieubeleidsplan komt. Duurzaamheid is inmiddels wel een item in de besluitvormingsprocessen van het college. Omdat de projecten binnen het SLOK in 2014 worden afgerond, is er behoefte om u hier over te informeren. Daarnaast willen we graag peilen of er bij de raad draagvlak is voor verdere ontwikkeling op dit gebied. Dit voorstel behelst een aanzet voor een kader hiervoor.

Huidige situatie

Op dit moment speelt er binnen de raad de vraag of er een milieunota specifiek gericht op duurzaamheid moet komen. De portefeuillehouder Duurzaamheid heeft hierop gereageerd door aan te geven dat er een nota komt met een overzicht van de afgeronde en nog lopende projecten ter zake van duurzaamheid. Ook is het de bedoeling dat er in de raad een discussie ontstaat over wat de gemeente nog wil betekenen op duurzaam gebied in de toekomst.

Binnen het college is de opvatting dat er een afweging gemaakt moet worden tussen de te plegen inspanningen en het te bereiken nut, met name vanwege de beperkte en de te verwachten verder achteruitgaande middelen. Dit wil niet zeggen dat het onderwerp met het oog op de toekomst 'klaar' is. In de gemeente zal nog voldoende inspanning nodig zijn om duurzaamheid te realiseren. Door nieuwe ontwikkelingen zijn sommige van de projecten bij elkaar gevoegd of hebben een andere invulling gekregen. Dit komt vooral doordat de projecten aangevraagd zijn op basis van ontwikkelingen en inzichten uit 2007 en 2008. Door de stormachtige ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid en energiebesparing is het zaak om hierop te kunnen anticiperen. Deze vrijheid is de gemeenten door het Rijk gegeven.

Afgeronde projecten

Scans

- In 2009 en 2010 zijn scans gemaakt van de duurzame mogelijkheden in de gemeente en op het gemeentekantoor. Uit de scan die voor de gemeente is gemaakt kwam naar voren dat er vooral kansen liggen in het kassengebied. Hier zijn echter wel grote investeringen voor nodig. De scan van het gemeentekantoor gaf aan dat het gebouw uit 2004 van een energiezuinige A-klasse is. Dit komt vooral door de bouweisen die er toen al waren.

Duurzaam vervoer

- Het project "het nieuwe rijden" heeft in 2012 een andere invulling gekregen. Door de toenemende populariteit van elektrisch rijden hebben netbeheerders en overheid de Stichting E-laad in het leven geroepen. Menameradiel heeft hier gebruik van gemaakt door bij het nieuwe ontwikkelingsgebied Kúkshiem in Dronryp een oplaadpaal beschikbaar te

stellen voor iedereen die een elektrische auto heeft aangeschaft. In 2012 is de oplaadpaal in gebruik genomen.

Communicatie

- Eén van de doorgaande projecten is het communiceren richting de burger over nieuwe ontwikkelingen, subsidies en projecten. De gemeente Menameradiel heeft twee duurzaamheidskranten uitgebracht. Daarnaast houdt de gemeente burgers op de hoogte door meerdere keren per jaar informatieve teksten te plaatsen in de Ynformaasje. Ook worden inwoners op de hoogte gehouden door social media.

Door bovenstaande projecten uit te hebben gevoerd heeft de gemeente zich aangemeld bij de Millennium organisatie. In 2010 heeft de gemeente officieel de titel "Millenniumgemeente" middels een raadsbesluit verkregen.

Lopende projecten

In 2010 is een aantal SLOK-projecten samengevoegd tot een project. In de originele subsidieaanvraag waren 'energiebesparing nieuwbouw', 'bewonersgedrag' en 'energiebesparing in de bestaande bouw' drie verschillende projecten. Door de economische malaise is van nieuwbouw steeds minder sprake. Het veranderen van het gedrag van bewoners voor meer energiebesparing en energiebesparing door bijvoorbeeld isolatie gaat goed samen.

Minder energie met Besparen op Maat

- De gemeenten Menameradiel, Het Bildt en Leeuwarderadeel hebben in 2011 gezamenlijk het project Besparen op Maat opgezet. De drie gemeenten hadden als doelstelling om voor 75 woningen €150, - subsidie op het maatwerkadvies beschikbaar te stellen (25 per gemeente). In 2012 is het project veranderd in opzet. Door het wegvallen van de rijks- en provinciale subsidies is de gemeentelijke subsidie op het maatwerkadvies verhoogd naar € 350, -. In totaal hebben zich alleen al in Menameradiel zo'n 80 personen aangemeld. Van deze groep heeft de helft alle werkzaamheden uitgevoerd en de subsidie uitgekeerd gekregen. Tot 31 december 2013 kunnen bewoners aantonen dat de werkzaamheden uitgevoerd zijn. Verwacht wordt dat nog 15 bewoners de subsidie uitgekeerd krijgen. Het project is uitgevoerd met eigen middelen en een provinciale bijdrage van €10.000, -.

Ontwikkelingen openbare verlichting

- Het beleidsplan en uitvoeringsplan Openbare Verlichting is al sinds 2009 een leidraad voor het uitvoeren van projecten en het vervangen van oude lichtmasten en armaturen. Nieuwe ontwikkelingen omtrent duurzame verlichting worden goed in de gaten gehouden. Zo wordt er geëxperimenteerd met led-verlichting en het veilig houden van het buitengebied zonder lichtmasten, maar bijvoorbeeld met ledspotjes.

Investeren in zonne-energie

- De gemeente is deelnemer in het Stadsregio project "PV-privé". Gemeenten en provincie geven werknemers de mogelijkheid om tegen zeer scherpe prijzen zonnepanelen aan te schaffen en die over drie jaar terug te betalen aan de Stadsregio. Hier werden, door onder andere een goede aanbesteding, zeer concurrerende prijzen behaald. In totaal hebben zich 21 personen aangemeld. De laatste stand van zaken is dat daarvan 17 personen daadwerkelijk overgegaan zijn tot de aanschaf van de panelen. Daarnaast heeft de gemeente onderzocht of het mogelijk is om op twee gemeentelijke gebouwen zonnepanelen te plaatsen. De kredietaanvraag van € 30.000, - is met instemming van de raad vastgesteld. In het voorjaar van 2014 wordt overgegaan tot plaatsing van de zonnepanelen.

Duurzaam inkopen

- In 2015 moeten overheden voor 100% duurzaam inkopen. De oude opzet van dit plan is door nieuwe ontwikkelingen ingehaald. Men richt zich nu met name op het toevoegen van duurzaamheid en milieuaspecten in het aanbesteden door middel van EMVI-criteria. Passend voorbeeld, waar ook Menameradiel mee te maken heeft, is de Haak om Leeuwarden. Rijkswaterstaat heeft duurzaamheid in de aanbestedingscriteria een

belangrijke plek gegeven. Bedrijven die duurzame oplossingen bedenken voor het proces scoren hoger en dit vergroot de kans op gunning. Ook de gemeente heeft duurzame aspecten in de criteria bij bepaalde aanbestedingen toegevoegd.

Vooruitkijken

De gemeente Menameradiel heeft geen beleidsnotitie of vastgelegde visie op duurzaamheid voor de komende jaren. Het college heeft dit in het collegeakkoord ook aangegeven dat er geen milieubeleidsplan komt waarin doelstellingen worden vastgelegd. Het college kan de raad wel een aantal kaders voorleggen waarin wordt beschreven in welke richting kan worden gedacht op het gebied van duurzaamheid voor de komende tijd. Voor de nieuwe raad ligt er dan een 'kadernotitie' waar verder mee gewerkt kan worden. Wel zijn er een aantal uitgangspunten die vooraf in acht worden genomen:

- Bij elk gesteld kader moet gericht omgegaan worden met de schaarse middelen en de beperkte formatie.
- Investerings in duurzaamheidsprojecten moeten aantoonbaar rendement opleveren op de langere termijn.
- Als kleine gemeente zal er veelvuldig aansluiting moeten worden gezocht met andere gemeenten of samenwerkingsverbanden, maar bij voorkeur met de fusiepartners.

Anticiperen op het Energieakkoord

Overheden, marktpartijen, natuur- en milieuorganisaties en financiële instellingen hebben eind 2013 het Energieakkoord gesloten. Dit akkoord moet een stevige basis leggen voor een energie- en klimaatbeleid voor de komende jaren. In dit akkoord wordt ook een beroep gedaan op de lokale overheden. Met name omdat deze overheid het dichtst bij de burger staat. *Een akkoord in muzikale zin, is een samenklink van drie of meer tonen die gezamenlijk klinken als een geheel.* Voor energiebesparing in de gebouwde omgeving is het niet anders. De gemeente wordt gezien als spil tussen ondernemers, rijksoverheid en bewoners.

- Belangrijkste aandachtspunt is hierbij de energiebesparing in de gebouwde omgeving. Voor de gemeente Menameradiel betekent dit doorgaan op de ingeslagen weg. Met het project Besparen op Maat is veel ervaring opgedaan in energiebesparing in de gebouwde omgeving. We kunnen het huidige project uitbreiden en/of anders opzetten. In diverse samenwerkingsverbanden (Stadsregio, nieuw te vormen gemeente, provinciebreed) lopen hier al projecten of worden ideeën opgedaan. Het Energieloket, wat bijvoorbeeld in Leeuwarden al is opgezet, kan een logische vervolgstap zijn. Voor diverse energiebesparende maatregelen zijn provinciaal en landelijk subsidies en duurzaamheidsleningen beschikbaar gesteld. .
- Nog een kernpunt in het akkoord is decentrale opwekking van energie in de vorm van coöperatieve initiatieven. Burgers kunnen met coöperatieve initiatieven of bijvoorbeeld VvE's energie op wekken door middel van zonne-energie. Hier zit vanaf 1 januari 2014 een interessante belastingkorting van 7,5 ct/kWh op. Wij kunnen deze initiatieven samen met dorpsbelangen gaan initiëren en/of ondersteunen.
- Duurzaam vervoer is al jaren een pijler van de provincie Fryslân en staat ook beschreven in het Energieakkoord. Stichting E-laad is op dit moment non-actief waardoor het plaatsen van oplaadpalen op veel plekken stil is komen te liggen. Gemeenten hebben hier vaak geen beleid voor en wachten op initiatieven van hogeraf. Wij kunnen hier samen met andere gemeenten het voortouw in nemen en overgaan tot het plaatsen van laadpalen op publieke terreinen. In stadsregioverband en op provinciaal niveau zijn hier ook ideeën over waar bij aangesloten kan worden.

Openbare verlichting wordt maatwerk

Doordat Menameradiel niet aangesloten is bij de Stichting OV-Fryslân en zelf verantwoordelijk is voor onderhoud en de vervanging van de lichtmasten, zijn in de afgelopen jaren al veel oude armaturen en masten verwijderd en vervangen door nieuwe, energiezuinigere verlichting. Het beleidsplan en uitvoeringsplan van respectievelijk 2008 en 2009 heeft zich door de jaren heen bewezen maar is aan vernieuwing of vervanging toe. De afgelopen tijd zijn de ontwikkelingen op verlichtingsgebied heel snel gegaan. Led is niet meer weg te denken in de nieuwe projecten. Ook

donkerte en lichtvervuiling zijn kernpunten geworden. Niet alleen voor de gemeente Menameradiel, maar bijvoorbeeld ook voor de provincie Fryslân. Openbare verlichting is in een korte tijd van eentonigheid in types en plaatsing naar maatwerk gegaan.

- Door de relatieve vrijheid die de gemeente heeft op dit gebied in vergelijking met andere gemeenten in Fryslân, kan de gemeente een voortrekkersrol initiëren. Wij willen op een andere manier naar verlichting kijken. Duurzame verlichting die zorgt voor voldoende veiligheid maar daarnaast geen overlast creëert voor flora en fauna.
- Met een nieuw of geactualiseerd 'beleidsplan openbare verlichting' voor de periode 2014-2018 kunnen doelstellingen worden vastgelegd.

Voorbeeldfunctie duurzame gemeente

De gemeente heeft op het gebied van duurzaamheid een voorbeeldfunctie. Dat kan zich op veel verschillende manieren uiten. Op dit specifieke gebied doet de gemeente op dit moment al ervaring op.

- Duurzaam inkopen door middel van aanbesteden met EMVI, zij het op kleine schaal. De gemeente hanteert op dit moment al het EMVI principe bij een aantal aanbestedingen. In de aanbestedingscriteria is dan een belangrijke rol voor milieu- en energieaspecten weggelegd. Door middel van punten kan een aannemer hoger scoren op deze gebieden waardoor de kans groter wordt dat ze de aanbesteding winnen en de gemeente in de toekomst kan voldoen aan de eis van het 100% duurzaam inkopen. Wij kunnen hier meer mee gaan experimenteren en het traject laten begeleiden door een specialistische externe partij. Deze partij kan het traject samen met de gemeente evalueren en de output gebruiken in de toekomst.
- In het voorjaar gaat de gemeente zonnepanelen plaatsen op twee gemeentelijke gebouwen. De gymlokalen in Dronryp en Deinum. De gymlokalen in Marsum en Bitgummole werden technisch gezien ook als potentieel zonnepaneeloppervlak gezien, maar voor deze twee gebouwen is de toekomst nog te onzeker. Veel meer eigen gebouwen heeft de gemeente niet meer. Wij kunnen wel een rol nemen om ook op schoolgebouwen zonnepanelen te realiseren. Dit zal in overleg met de overkoepelende onderwijsorganisatie gaan. Bijkomend effect van deze voorbeeldfunctie is dat het een educatief doel krijgt. Schoolkinderen kunnen bijvoorbeeld door afleesfuncties en projecten de voordelen en noodzaak van duurzaamheid ook echt beleven.
- Met het oog op de vermindering van energiekosten in eigen gebouwen, kunnen wij het initiatief nemen om met gerichte acties eigen gebouwen, maar bijvoorbeeld ook dorpshuizen, versneld te isoleren of van energiebesparende maatregelen te voorzien. Hier kan dan met name gedacht worden aan de Roelengahal, het gemeentekantoor, dorpshuizen, kerken en andere verenigingsgebouwen. Met een subsidieprogramma kunnen verenigingen overgehaald worden om bijvoorbeeld renovaties naar voren te halen om nu al te profiteren van de besparingen die dit op zal leveren.